

1 נִזְמַל אֶת הַכִּסִּיּוֹ וְהָן – וְהִיזְיִין נִזְמַלֹּת. הרי, שאסור לטלטל בידים
2 גם את אותם הגזיזים שטמן בהם, ואינו יכול להסירם אלא על ידי
3 נייעור הכיסוי.

4 מבארת הגמרא את דברי רבא באופן אחר: אֵלָּא אִי אִיתָמַר הָכִי
5 אִיתָמַר – אלא מה שנאמר בשם רבא בהיתר לטלטל גזיז הצמר, כך
6 נאמר, אִתָּמַר רָבָא, לֹא שָׁנוּ שאין מטלטלים גזיז צמר, אֵלָּא שְׁלֹא יִחְדָּן
7 – שלא ייעד אותם לעולם לְהַטְמִנָּה, אֲבָל אם יִחְדָּן לְהַטְמִנָּה – ייעד
8 אותם לעולם לשם הטמנה, מְטַלְטְלִין אוֹתָן.

9 הגמרא מביאה סיוע לדעה זו: אִיתָמַר נָמִי – כך נאמר בבית המדרש,
10 כִּי אִתָּא רָבִין – כשבא רבין מארץ ישראל לבבל הביא שמועה מארץ
11 ישראל שנאמר בה כך, אִתָּמַר רַבִּי יַעֲקֹב אִתָּמַר רַבִּי אִסִּי בֶן שְׁאוּל אִתָּמַר
12 רַבִּי, לֹא שָׁנוּ שאין מטלטלים גזיז צמר, אֵלָּא שְׁלֹא יִחְדָּן לְהַטְמִנָּה,
13 אֲבָל יִחְדָּן לְהַטְמִנָּה מְטַלְטְלִין אוֹתָן, וכפי שאמרה הגמרא בשם
14 רבא.

15 תירוצו נוסף בביאור דברי רבא, המתיר לטלטל גזיז צמר שטמן בהם:
16 רַבִּינָא אִוְמַר, באמת דברי רבא הם כפי שנאמר בתחילה, שאם טמן
17 בגזיז צמר מותר לטלטלם, מפני שהוא כמי שיחדם להטמנה. ומה
18 שהקשו עליו מדברי המשנה שאוסרת לטלטל גזיז צמר שטמן בהם,
19 אין זו קושיא, שכן בְּשָׁל הַפֶּתַק שָׁנוּ – המשנה עוסקת בדין גזיז צמר
20 שהונחו בהפתק, היינו ערימה של דברים העומדים לסחורה, והטומן
21 בגזיזם אל עתיד בודאי להחזירם להפתק, ואינו מייחדם להטמנה.
22 ורבא העוסק בדין גזיז צמר שלא ייחוד לסחורה, לא בא לבאר את
23 דברי משנתנו, אלא לבאר דין גזיז הצמר שאינם של הפתק. תִּנְיָא
24 נָמִי הָכִי – שנינו כן בברייתא, כמו שאמר רבינא, גִּזְיִי צִמְרִי שֶׁל
25 הַפֶּתַק – שהונחו בערימה העומדת לסחורה, אִין מְטַלְטְלִין אוֹתָן,
26 וְאִם הִתְקִינָן – (ייחדם) פֻּעַל הַבֵּית לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, מְטַלְטְלִין אוֹתָן.
27 כל דבר שאינו כלי ולא מאכל אסור בטלטול, כגון אבנים ומעות
28 וקנים ועצים וקורות ועפר וחול. וזהו הנקרא מוקצה מחמת גופו.
29 מבררת הגמרא כיצד ניתן לייחדם לשימוש בשבת: תִּנְיָא רָבָא בַר בַּר
30 חֲנָה קָמִיה דְּרַב – רבה בר בר חנה שנה ברייתא זו לפני רב, חֲרִיזִית
31 שֶׁל דָּקָל – ענף דקל שהתקשו בעץ ונפרדו עליו שלחן מהשדרה,
32 שֶׁנֶּדְרָן – שקצץ אותם לשם עֲצִים להסקה, ולפני השבת נִמְלָךְ – חשב
33 עָלֵיהֶן שיהיו לִישִׁיבָה, אין די במחשבה זו כדי להתיר אותם בטלטול,
34 אלא צָרִיךְ לְקַשֵּׁר – לקשרם יחד בערב שבת, כדי להוכיח שהם
35 עומדים לשיבה, ובכך מותרים בטלטול בשבת. אבל יחוד לשיבה
36 במחשבה בלבד, אינו מועיל. רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אִוְמַר, אִין
37 צָרִיךְ לְקַשֵּׁר, אלא די במחשבתו כדי להתירם בטלטול. מסיימת
38 הגמרא: הוּא תִנְיָא לָהּ – רבה בר בר חנה שנה ברייתא זו, וְהוּא אִתָּמַר
39 לָהּ – הוסיף לומר מדעתו שְׁהִלָּכָה בְּרַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל,
40 שהחריות מותרות בטלטול על ידי מחשבה בלבד, ואין צריך לעשות
41 מעשה המוכיח שהם עומדים לשיבה.

42 מביאה הגמרא מחלוקת אמוראים בדיון זה: אִיתָמַר – נאמר בבית
43 המדרש מחלוקת אמוראים, כיצד יש להתיר את החריות בטלטול,
44 רַב אִמְר, קוֹשֵׁר את החריות מבעוד יום, כדי להוכיח שהם עומדים
45 לשיבה. וְשְׁמוּאֵל אִמְר, די אם הוא חוֹשֵׁב מבעוד יום לשבת עליהם
46 למחר. וְרַב אִסִּי אִמְר, יוֹשֵׁב עליהם מבעוד יום, ובכך מותר לטלטלם
47 אֵף עַל פִּי שְׁלֹא קִישֵׁר – (קשרם) וְאֵף עַל פִּי שְׁלֹא חִישֵׁב – שלא
48 חשב מבעוד יום לישוב עליהם למחר, מפני שבישיבתו הוא גילה
49 דעתו שהם עומדים לכך.

50 מבררת הגמרא כמי סובר רב אסי: בְּשִׁלְמָא – מובנים דברי רב שאמר
51 שצריך דווקא לקשור, שכן הוּא דִּאִמְר בְּתִנְיָא קָמָא שיש לקשור את
52 חריות הדקל, וְדַבְרִי שְׁמוּאֵל שאמר חושב נָמִי מובנים, שכן הוּא
53 דִּאִמְר בְּרַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל שדי בכך שיחשוב עליהם. אֵלָּא רַב
54 אִסִּי שאמר יושב, דִּאִמְר בְּמִאן – כאיזה תנא הוא סובר.

55 משיבה הגמרא: הוּא דִּאִמְר כִּי הָאִי תִנְיָא, תִּנְיָא – ששנינו בברייתא,
56 אנשים שיש להם מכה יוֹצֵאִין – רשאים לצאת בשבת לרשות הרבים
57 בְּפִקּוּזִין – פשתן סרוק, וְבִצִּיפָא – צמר מנופץ הניתנים על מכה
58 להגן עליה, בְּזִמְן שְׁצִיבְעָן – שטבל אותם (בְּשִׁמּוֹן) לרכבן וּבְרַבָּן

59 בְּמִשְׁחָה – קשר אותם בחוט, לכרוך אותם שלא ישמטו מהמכה.
60 שבכך שצבען בשמן, הוא מגלה דעתו שהם עומדים כדי להניחם על
61 המכה, שלא ישרטו בגדיה את המכה, כשאר הבגדים שמותר לצאת
62 בהם בדרך מלבוש, ואינם לשם רפואה. אבל אם לֹא צִבְעָן (בְּשִׁמּוֹן)
63 וְלֹא בְּרַבָּן בְּמִשְׁחָה, אִין יוֹצֵאִין בָּהֶם לרשות הרבים, שאין זה
64 מלבוש שמותר לצאת בו לרשות הרבים, אלא משא, שאסור
65 להוציאו. וְאוֹלָם אִם יוֹצֵא בָּהֶן שְׂעָה אַחַת מִבְּעוֹד יוֹם כשהם כרוכים
66 על מכתו, אֵף עַל פִּי שְׁלֹא צִבְעָן וְלֹא בְּרַבָּן בְּמִשְׁחָה מבעוד יום,
67 מוֹתֵר לְצֵאתָ בָּהֶן, לפי שנעשו בכך כמלבוש. נמצא שהתנא ששנה
68 ברייתא זו סובר שאם השתמש בדבר מבעוד יום, מותר לטלטלו,
69 וכדעת רב אסי.

70 הגמרא מביאה ראייה מהמשנה לדעת רב אסי: אִתָּמַר רַב אִסִּי, אֵף
71 אֲנִי נָמִי תִנְיָא – אף שנינו במשנה (להלן קמא). כדעת רב אסי, שֶׁכֶּךָ
72 שְׁנִינִי, הִקְשָׁה שסתמו מוקצה מפני שהוא עומד ללבנים או להסקה,
73 שְׁהִיהָ מוֹנָה עַל גִּבִּי הַמִּטָּה במקרה שלא לצורך שכיבה, ורוצה
74 האדם לשכב עליו ולצורך כך עליו לשטוח את הקש, כדי שלא יהיה
75 צבור במקום אחד, ולא יהיה קשה, לֹא יִנְעֲנְעוּ בְּיָדוֹ – אסור לנענע
76 את הקש בידו, שכן הוא מוקצה ואסור בטלטול, אֲבָל מִנְעֲנְעוּ בְּגוּפוֹ
77 כלאחר יד. אֲבָל אִם הָיָה (עָלָיו) הקש מיועד לִמְאָכַל בְּהֵמָה ולא
78 לשם לבנים או הסקה, או שְׁהִיהָ עָלָיו בַּר או סְדִין מִבְּעוֹד יוֹם,
79 דהיינו ששכב עליו מבעוד יום, הקש אינו מוקצה וּמִנְעֲנְעוּ בְּיָדוֹ, אֵף
80 על פי שלא ייחד את הקש לשכיבה, ולא חשב עליו מבעוד יום שיהיה
81 מוכן לשכיבה. שְׁמַע מִיָּנָה – מוכח מכאן, שאין צריך לייחד את
82 המוקצה לשימוש, אלא די בכך שהשתמשו בו לפני השבת, וכדעת
83 רב אסי שאמר שמותר לטלטל חריות אם ישב עליהן מבעוד יום אף
84 על פי שלא קשר ולא חישב.

85 בברייתא לעיל נחלקו רבן שמעון בן גמליאל ותנא קמא כיצד
86 מייחדים את המוקצה, דעת תנא קמא שיש לייחדו במעשה, ורבן
87 שמעון בן גמליאל סובר שדי לייחדו במחשבה. מבררת הגמרא מיהו
88 התנא שחולק על רבן שמעון בן גמליאל: וְאֵמַן תִּנְיָא דְּפִלְגִי עָלֶיהָ
89 דְּרַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, בברייתא לעיל, וסובר שצריך לעשות
90 מעשה בבדי להתיר את טלטול המוקצה ולכך הצריך לקשור את
91 החריות. משיבה הגמרא: רַבִּי תִנְיָא בֶן עֲקִיבָא הוּא. ומצינו שכן
92 הוא סובר, רַבִּי אִתָּא – כשבא רַב דִּמִּי מארץ ישראל לבבל, הביא
93 שמועה מארץ ישראל שנאמר בה כך, אִתָּמַר וְעִירִי אִתָּמַר – (בשם) רַבִּי
94 תִנְיָא בר חמא, פָּעַם אַחַת הִלָּךְ רַבִּי תִנְיָא בֶן עֲקִיבָא לְמָקוֹם אַחֵר,
95 וּמִצָּא חֲרִיזִית שֶׁל דָּקָל שֶׁנֶּדְרָם לְשׁוֹם עֲצִים – שקצצו להסקה,
96 וְאִתָּמַר לָהֶם לְתַלְמִידָיו, צֵאוּ וְחִשְׁבוּ עליהם, כִּדִּי שְׁנֵשֵׁב עָלֵיהֶן
97 לְמַחֵר, דהיינו שרבי חנינא בן עקיבא התיר לטלטל מוקצה על ידי
98 מחשבה בלבד. ואמר על זה זעירי, וְלֹא יִדְעָנָא – לא ידעתי מפני מה
99 התיר להם רבי חנינא במחשבה בלבד, אִי מוֹשׁוּ שְׁבִית הַמִּשְׁתָּה
100 הָיָה, אִי – או משום שְׁבִית הָאֲבֵל הָיָה. מבארת הגמרא: מִדְּכָאִמְרָא
101 זעירי שאינו יודע אִי בֵּית הַמִּשְׁתָּה הָיָה או בֵּית הָאֲבֵל הָיָה, משמע
102 שלא התיר רבי חנינא בן עקיבא במחשבה בלבד, אלא דְּרַבָּא בֵּית
103 הָאֲבֵל או בֵּית הַמִּשְׁתָּה שיש טעם מיוחד להתיר זאת, ומשום
104 דְּמִרְדִּי – שטרודים ולא יכלו לקשרם מבעוד יום, אֲבָל הָכָא –
105 במקום אחר, אין היתר למוקצה במחשבה בלבד, ורק אם קִישֵׁר אִין
106 – מותר לטלטלם, ואם לֹא קִישֵׁר, לֹא. נמצא שרבי חנינא בר עקיבא,
107 הוא זה שסובר שלא די במחשבה בלבד, אלא יש לעשות מעשה
108 המוכיח.

109 בזמן הגמרא רוב קרקעות הבית לא היו מרופפות, והיה דרכם לכסות
110 רוק או צואה בעפר. אולם סתם עפר הבית מוקצה מחמת גופו, שאינו
111 עומד לשימוש. מבארת הגמרא כיצד אדם מייחד עפר לשימוש: אִתָּמַר
112 רַב יְהוּדָה, מְכַנִּים אֲדָם לביתו בערב שבת מִלֵּא קוֹפְתָא – (מעט) עֶפֶר
113 לכסות בו צואה ורוק שבביתו, ומערה את העפר לארץ, וְעוֹשֶׂה בָּהּ
114 כֵּל צָרָבוֹ, שאין העפר מוקצה. דְּרַשׁ מִר זוֹמְרָא מְשִׁמִּיה דְּמִר זוֹמְרָא
115 רַבָּה, וְהוּא שִׁיחַד לוֹ כֶּרֶן זוֹרֵת, שאו ניכר שהוכן וכמי שעומד לכך,
116 אבל אם נתנו באמצע ביתו כשאר עפר הבית העומד לדריסת

הרגלים, הרי הוא בטל לעפר הבית ומוקצה. **אָמְרוּ רַבֵּנּוּ קָמִיָּה דְּרַב**
פָּפָא – אמרו החכמים לפני רב פפא, רב יהודה שהתיר להשתמש
 בעפר מבלי לעשות בו מעשה המוכיח שהעפר עומד לעשות צרכיו,
כְּמָאן – כשיטת מי אמר כן, ודאי שדבריו הם כשיטת רבן שמעון בן
 גמליאל שהתיר יחוד במחשבה בלבד. **דָּאִי פְּרַבְּנָן הַחֹלְקִים עֲלָיו,**
הָאֱמָרִי – הרי חכמים אומרים, שבכדי לייחוד מוקצה לשימוש המותר
 בשבת, **כְּעֵינָן** – צריך שיעשה בו מעשה להוכיח שכוונתו לייחודו
 לכך.

דוחה הגמרא: **אָמַר לְהוּ רַב פָּפָא,** אין הכרח שדברי רבי יהודה הם
 כדעת רבן שמעון בן גמליאל, **דִּאֲפִילוּ תִּימָא** – אפילו אם תאמר שרב
 יהודה סובר כרבנן המצריכים מעשה, אפשר שבדין קופה של עפר
 גם חכמים מודים שאין צריך מעשה, **שַׁעַר כָּאֵן לֹא קָאֲמְרִי רַבֵּנּוּ**
דְּכַעֲיִנָּן מַעֲשֶׂה – כל מה שחכמים אומרים שצריך דווקא מעשה, אינו
אֵלָא מִיַּד דְּרַב עֲבִידָא בֵּיהּ מַעֲשֶׂה – בדבר שהוא בן מעשה, דהיינו
 שיכול לעשות בו מעשה המוכיח שהוא עומד לכך, **אֲכָל מִיַּד דְּלֹא**
בֵּר מַעֲבָדָא בֵּיהּ מַעֲשֶׂה, וכגון עפר, שאין מעשה שאפשר לעשות
 בו כדי להוכיח שהוא עומד לכיסוי, **לֹא** צריך מעשה, ודי לייחודו
 במחשבה.

שואלת הגמרא: **נִימָא כְּתַנָּאי** – האם נאמר שרב יהודה שהתיר
 לייחוד קופה של עפר על ידי מחשבה בלבד, אמר דין השנוי במחלוקת
 תנאים, ששנינו בברייתא, **כָּפַל דְּבַר הָפִין אֶת הַכְּלִים** – מותר
 לשפשף את הכלים בשבת כדי לצחצח אותן, **חוּץ מִכָּלִי הַכֶּסֶף** שאסור
 לשפשף אותם **בְּגִרְתָּקוֹן** – כעין עפר הנוצר בחביות יין, שעיקר תיקון
 כלי הכסף נעשה בו. ומפני שהכסף רך, ההפשוף בגרתקון ממחק את
 הכלים, שהוא אחד מאבות המלאכה האסורים בשבת. מדייקת
 הגמרא: משמע מדברי הברייתא שאין איסור לחפוף את כלי הכסף
 אלא רק בגרתקון, **הָא** ו-אבל) לשפשף את כלי הכסף בַּתֵּר – מין
 אדמה שמנקים בה כלים, וְחֹלִי, מוֹתֵר, שאינם גוררים את הכסף.
וְהַתֵּנָּאי – ואילו בברייתא אחרת שנינו, **נֶתֶר וְחֹלִי אֶסּוּר** לשפשף
 בהם. נמצא שנחלקו התנאים האם מותר לשפשף את כלי הכסף
 בנתר וחול. אולם לא מפורש בברייתות, מה טעם מחלוקתם.

הגמרא מנסה לבאר שמחלוקתם היא בדין יחוד מוקצה לדבר שאינו
 בר מעשה: **מֵאֵי לָאוּ כְּהָא קָמִיפְלִגִּי** – האם אין הביאור בדבריהם
 ששניהם סוברים שאין איסור מצד גירוד הכסף, ומחלוקתם היא בדין
 יחוד מוקצה, וכגון שהכניס מלא קופתו נתר וחול, ועירה אותם על
 קרקע ביתו, דְּמֵר – התנא שאסר לשפשף כלי כסף בנתר וחול, **כִּכְר**
 שכדי לייחוד את החול המוקצה **כְּעֵינָן מַעֲשֶׂה** גם בדבר שאינו בן

מעשה, וכיון שאי אפשר לעשות מעשה בנתר ובחול, אסר לטלטלם
 כדי לשפשף בהם את הכלים. **וּמֵר** – התנא שהתיר לשפשף כלי כסף
 בנתר וחול **כִּכְר**, שבדבר שאינו בר מעשה **לֹא כְּעֵינָן מַעֲשֶׂה**, אלא
 די במחשבה בלבד, ולכן מותר לטלטל אותם על ידי יחוד במחשבה,
 ודי בכך שהכניס מלא קופתו נתר וחול. ואם נפרש כך, נמצא
 שתנאים אלו חולקים האם די במחשבה כדי לייחוד דבר שאינו בר
 מעשה. ואם כן, רב יהודה שאמר 'מכניס אדם מלא קופתו עפר
 ועושה בה כל צרכו', אמר דין השנוי במחלוקת התנאים.

דוחה הגמרא ביאור זה, ומבארת שמחלוקתם היא בדין דבר שאינו
 מתכוין. דוחה הגמרא: **לֹא** בזה נחלקו התנאים, **דְּכֹלִי עֲלָמָא** – גם
 התנא שהתיר לשפשף כלי כסף בנתר וחול, וגם התנא שאסר
 לשפשף כלי כסף בנתר וחול, סוברים שבדבר שאינו בר מעשה **לֹא**
כְּעֵינָן מַעֲשֶׂה, ודי במחשבה בלבד כדעת רב יהודה. וְאֵף שְׁלֹדַעַת
 שניהם מותר לטלטל את העפר שייחודו, **לֹא קָשִׁיָּא (הָא רַבִּי**
יְהוּדָה הָא רַבִּי שְׁמַעוֹן) – אין להקשות על סתירת הברייתות, שכן
 הם חולקים במחלוקת תנאים בענין אחר, **הָא** – התנא שאסר לשפשף
 כלי כסף בנתר וחול, סובר כרבי יהודה **דָּאֲמַר דְּרַבִּי שְׁאִין מוֹתֵרִין** –
 מעשה היתר שעושה אדם שיתכן שיעשה מחמתו מעשה איסור
 שאינו מתכוין לו, **אֶסּוּר** לעשותו, ואף נתר וחול כיון שפעמים
 מגררים את הכלים, אף על פי שאינו מתכוין לכך אסור. **וְהָא** – התנא
 המתיר סובר כרבי שמעון, **דָּאֲמַר דְּרַבִּי שְׁאִין מוֹתֵרִין מוֹתֵר.** ומכל
 מקום לחפוף את כלי הכסף בגרתקון גם רבי שמעון אוסר, מפני שהוא
 ודאי מגרר את הכלים, וגם רבי שמעון מודה בפסיק רישיה ולא ימות,
 היינו שודאי שיעשה המעשה איסור, שאסור לעשותו אפילו שאינו
 מתכוין לכך.

הגמרא מקשה על העמדת מחלוקתם בדין דבר שאינו מתכוין. מקשה
 הגמרא: **כְּמָאֵי אִיקְוָמָתָא לְהָא דְשָׁרִי** – במה העמדת וביארת את
 התנא שהתיר לשפשף בנתר וחול, **כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן** המתיר דבר שאינו
 מתכוין, אם כן **אֵימָא סִיפָא** – אמור ובאר את הסיפא של הברייתא,
 ששנינו בה, **אֲכָל לֹא יְחוּף בָּהֶם** – לא יחוף בנתר ובחול את שְׁעָרוֹ
 בשבת מפני שהם משרירים אותו. **וְאִי** – ואם תפרש שהתנא של
 הברייתא הוא **רַבִּי שְׁמַעוֹן**, איך אפשר ליישב את הסיפא, הרי רבי
 שמעון **מְשַׁרְא קָשִׁרִי** – מתיר לחפוף את הראש בנתר וחול, לפי
 שאינו מתכוין להשיר שער.

מוכיחה הגמרא שלדעת רבי שמעון מותר לחפוף את השער בנתר
 וחול: **דִּתְנִין** במשנה (נזיר מב.)

58 שהנכם שואלים לגבי שבת בלבד. מבארת הגמרא את דבריו: לפיכך
59 קָסָבָר רב ששת שאף בחול אסור, מִשּׁוּם הַפְסֵד אוֹבְלִין, שהמשקה
60 הזב מהם נפסד והולך לאיבוד. שואלת הגמרא: לִימָא פְּלִינָא
61 דְּשִׁמוּאֵל – האם נאמר ששמואל חולק על דברי רב ששת שאסור
62 לפצוע זיתים משום הפסד אוכלין, דְּאָמַר שִׁמוּאֵל, עוֹשֶׂה אֶדָם כָּל
63 צוֹרְבוֹ בַּפֶּת, בין להשתמש בה כגון לטלטל חפץ על ידי הפת, בין
64 לפוררה ולהמחותה בתבשיל רותח וכדומה. דוחה הגמרא: אֲמַרִי, לא
65 נחלקו שמואל ורב ששת, אלא יש לחלק, פֶּת לֹא מְאִימָא – אינה
66 נמאסת כשמשתמש בה לצרכיו, ואין בה אלא משום ביזוי אוכלים
67 שהותר לצורך האדם, אולם הִנֵּי מְאִימָא – הזיתים הללו משקה הזב
68 מהם בהכאה נמאס ונפסד, ולפיכך אסור לעשות כן אפילו לצורך.
69 אגב הנידון לעיל על רחיצה ב'ברדא', דנה הגמרא האם ראוי לאדם
70 לייפות עצמו. מספרת הגמרא: אֲמִימָר וְיָמָר וּזְמִירָא וְרַב אִשִּׁי הָווּ
71 יָתִבִּי – ישבו ביחד בשבת, אִייתוּ לְקַמְיָהוּ – הביאו לפניהם ממרקות
72 ה'בְּרִדָא'. אֲמִימָר וְרַב אִשִּׁי מִשּׁוּם – רחצו בו ידיהם, ואילו מִר וּזְמִירָא
73 לֹא מִשּׁוּם – לא רחץ. אֲמַרְוּ לֵיהּ אֲמִימָר וְרַב אִשִּׁי למר זוטרא, מדוע
74 אינך רוחץ, וכי לֹא סָבַר לֵה מִר לְהָא דְּאָמַר רַב שְׁשֶׁת, בְּרִדָא שְׂרִי
75 לרחוץ בו בשבת. השיבם רב מרדכי: אֲמַר לְהוּ רַב מְרִדְכִי, בֵּר מִינִיה
76 דְּמִר – אל תלמדו מדברי מר זוטרא לאסור רחיצה בשבת בברדא,
77 שטעמו של מר זוטרא הוא מחוץ לנידון זה. דְּאִפִּילוּ בַּחלוּ נָמִי לֹא
78 סָבִירָא לֵיהּ – לפי שגם בימות החול סובר מר זוטרא שאין לרחוץ
79 במרקות זו, כִּין שְׂקֵבָר לֵה כִּי הָא דְּתַנָּיָא בְּבִרְיָא, מְגִירָא – מפרר
80 אֶדָם גְּלִדִי צוּאָה – מלמולי זיעה יבשים, וְגִלְדִי מְכָה – קרום פצעים
81 יבשים שְׁעַל בְּשָׂרוֹ, בְּשָׂבִיל צַעֲרֹ – אם יש לו צער מהם, אבל אִם
82 רוצה לגרם בְּשָׂבִיל לִיפּוֹת את עצמו, אֲסוּר, משום שנאמר (דברים כב
83 ה) לֹא יִלְבַּשׁ גִּבֹּר שְׂמֹלֶת אִשָּׁה, ואיסור זה כולל כל התייפות
84 שנוהגות בו הנשים. ואף ברדא. כִּין שְׂרוּחָךְ בה כדי ליפות עצמו
85 אסור. שואלת הגמרא: וְאִינְהוּ בְּמָאן סָבִירָהּ – כשיטת מי סברו
86 האמוראים שרחצו בברדא. משיבה הגמרא: הם סברו כִּי הָא דְּתַנָּיָא
87 בְּבִרְיָא, רִיחִין פְּנִינֵי וְרִנְלִין פְּכָל יוֹם, בְּשָׂבִיל כְּבוֹד קוֹנֵן,
88 שהאדם נברא בצלם אלהים, שנאמר (בראשית טו ז) כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים
89 עָשָׂה אֶת הָאָדָם, וכשמכבד את גופו הרי הוא מכבד את קונו, מִשּׁוּם
90 שְׁנֶאמַר (משלי טו ד) 'כָּל פֶּעַל ה' לְמַעֲנֵהוּ' – הכל עשה ה' בשביל
91 שיקלסוהו, ואף את ענין היופי עשה ה' לכבודו. ומבירייתא זו אנו
92 למדים שאף אם רוחץ כדי לייפות עצמו מותר.
93 שנינו במשנה: רַבִּי אֱלֵעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, קוֹפָה שֶׁטָּמֵן בה הקדרה
94 בתוך גִּזִּי צִמָּה, מְטָה עַל צִדָּהּ וְנוֹטֵל, שְׂמָא יוֹטֵל וכו' ואינו יכול
95 להחזיר, וחכמים אומרים נוטל ומחזיר.
96 מבארת הגמרא במה נחלקו: אֲמַר רַבִּי אֲבָא אֲמַר רַבִּי חִינְיָא בְּרַב אִשִּׁי
97 (אֲמַר רַב), הַכֹּל מוֹדִים – אף חכמים מודים, שְׂמָא נטל את הקדרה
98 מהקופה, וְנִתְקַלְקְלָה הַגּוּמָא, שנפלו גִּזִּי הצמר למקום מושב
99 הקדרה, שְׂאִסוּר לְהַחֲזִיר את הקדרה למקומה שבכך משולטל את
100 הגִּזִּים שהם מוקצה. מקשה הגמרא על דבריו: תַּנֵּן במשנתנו,
101 וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אינו צריך להטות את הקופה אלא נוֹטֵל את
102 הקדרה מן הקופה בעודה זקופה וּמַחֲזִיר, ומשמע שרבי אלעזר בן
103 עזריה סובר שאסור להחזיר. הִיכִי דְּמִי – באיזה אופן נחלקו התנאים,
104 אִי באופן דְּלֹא נִתְקַלְקְלָה הַגּוּמָא, שְׂפִיר קָא אֲמַרִי רַבִּנָּן שִׁיבֹל
105 להחזיר, ומה טעמו של רבי אלעזר בן עזריה. אֲמַר לָאו – אלא על
106 כרחנו לפרש שחכמים התיירו להחזיר אף על פִּי דְּנִתְקַלְקְלָה הַגּוּמָא.
107 וקשה על רבי אבא שאמר שבנתקלקלה הגומא לדברי הכל אסור
108 להחזיר. מתרצת הגמרא: לֹא מוכח מהמשנה שחכמים התיירו להחזיר
109 בנתקלקלה הגומא. אלא לְעוֹלָם מדובר במשנה דְּלֹא נִתְקַלְקְלָה
110 הגומא, וְהָאָא בְּחֻשְׁשִׁין קְמִיפְלִיגִי – ובאן נחלקו לענין ליטול
111 לכתחילה ללא הטיה, האם צריך לחשוש שמא תתקלקל הגומא, מִר
112 – רבי אלעזר בן עזריה סָבַר, אם יטול הקדרה בעוד הקופה זקופה
113 חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא נִתְקַלְקְלָה – תתקלקל הַגּוּמָא בנטילתה, וכשיחזירה
114 יטלטל את הגִּזִּים, לפיכך לא יטול אלא בהטיה. וְיָמָר סָבַר – וחכמים

1 נִזִּיר האסור בגילוח השער, חוֹפָה – רשאי לחפוף את ראשו, דהיינו
2 לשפשף שערו בנתר ובחול להחליקו וּמִפְסָפִס – וכן רשאי לפסס
3 את שערו, דהיינו להפרידם זו מזו, ואף שיתכן שבעת החפיפה
4 והפספוס הוא ישיר שיער, אין בזה איסור, כִּין שאינו מתכוין לכך.
5 אֲבָל לֹא סוֹרֵק במסרק, לפי שבדאי ישיר שיער. והתנא של המשנה,
6 בהכרח רבי שמעון הוא, שכן רבי שמעון הוא זה שמתיר דבר שאינו
7 מתכוין. נמצא שרבי שמעון סובר, שחפיפת הראש בנתר וחול אינה
8 משירה בודאי את השער, ולכן מותר לנזיר לחפוף בהם. ואם כן, ודאי
9 שכך סובר רבי שמעון גם לגבי כל אדם בשבת, שמותר לו לחפוף
10 ראשו בנתר וחול, שהלא דִּין הנזיר בכל יום שזה לדין כל אדם
11 בשבת, ששניהם אסורים בהשרת השיער.
12 ולפי זה לא יתכן לומר שהבירייתא שהתירה לחפוף כלים בנתר וחול
13 סוברת כרבי שמעון, שהלא ברייתא זו אסרה לחפוף שער ראשו, ורבי
14 שמעון מתיר. ולא נוכל אם כן לפרש שהבירייתא נחלקו במחלוקת
15 רבי יהודה ורבי שמעון.
16 הגמרא מבארת את המחלוקת בין הבירייתא (לעיל ע"א) באופן אחר:
17 אֲמַר הָא וְהָא – גם התנא שמתיר לגרד כלי כסף בנתר וחול, וגם
18 התנא שאוסר זאת, סוברים שדבריהם בשיטת רַבִּי יְהוּדָה הִיא,
19 הסובר שדבר שאינו מתכוין אסור. וְהִרִי תַנָּאִי – שני התנאים נחלקו
20 אֲלֵיכָּא – לפי שיטתו דְּרַבִּי יְהוּדָה. הִיא תַנָּא אֲלֵיכָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה –
21 תנא זה שאסר לפי שיטת רבי יהודה סָבַר שלפעמים נתר וחול גָּרִיר
22 – ממחק את כלי הכסף, והרי רבי יהודה סובר שדבר שאין מתכוין
23 אסור. וְהִיא תַנָּא אֲלֵיכָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה – ותנא זה שהתיר לפי שיטת
24 רבי יהודה סָבַר שנתר וחול לֹא גָּרִיר את כלי הכסף כלל, וגם לדעת
25 רבי יהודה הדבר מותר, שאין כאן משום ממחק.
26 מקשה הגמרא: בְּמָא אוֹקִימָתָא – במה העמדת וביארת את
27 הבירייתא המתירה לשפשף כלי כסף בנתר וחול, בְּרַבִּי יְהוּדָה, אם כן
28 אֲמַר סִיפָא – אמור ובאר את הסיפא של הבירייתא, ששנינו בה, 'לא
29 יחוף בהן' –(בנתר וחול) שערו, אֲבָל לחוף בהם את פְּנֵי וְרִנְלִין
30 מוֹתָר. ואם ברייתא זו עוסקת בדעת רבי יהודה, יש להקשות, כיצד
31 מותר לחוף בהם את פניו. הָא מְעַבְרִי – הלא הוא מעביר ותולש את
32 שְׂעֵר הזקן. מתרצת הגמרא: אִיבְעִיתָ אִימָא – אם תרצה תוכל ליישב
33 זאת שהבירייתא עוסקת בְּרִחִיצַת פְּנֵי שֶׁל קוֹנֵן, וְאִיבְעִיתָ אִימָא
34 שהבירייתא עוסקת בְּאִשָּׁה, וְאִיבְעִיתָ אִימָא שהבירייתא עוסקת
35 בְּפָרִיס, שכל אלו אין להם זקן ולפיכך מותר לחפוף את פניהם.
36 הגמרא מפרטת מינים שמותר לחפוף בהם את פניו: אֲמַר רַב יְהוּדָה,
37 עֹפֶר לְבִינְתָא – אבקת לבינה כתושה, שָׂרִי – מותר לרחוץ בה פניו
38 בשבת, ואינו חושש להשרת שיער, אפילו אם יש לו זקן. אֲמַר רַב
39 יוֹסֵף, בּוֹסְפָא דְּיִסְמִין – פסולת שומשמן שָׂרִי – מותר לחוף בה.
40 אֲמַר רַבָּא, עֹפֶר פְּלִפְלִי שָׂרִי – מותר לחוף באבקת פלפלים שחוקים.
41 הגמרא מבארת דִּין תערובת של דבר המשיר שיער, עם דבר שאינו
42 משיר שיער: אֲמַר רַב שְׁשֶׁת, בְּרִדָא שָׂרִי – מותר לרחוץ פניו בברדא.
43 מבררת הגמרא: מָאִי בְּרִדָא. משיבה הגמרא: אֲמַר רַב יוֹסֵף, תערובת
44 המורכבת מִתְּלִתָא אֲחֵלָא – שליש משורש עשב ששמו אהל,
45 העשוי ללבן ולצחצח ומשיר את השיער, וְתִלְתָא אָפָא – ושלש
46 הדס, וְתִלְתָא סִינְגִּי – מִין עשב שיש לו שלשה עלים, אבל אם יש
47 בה יותר משליש שורש אהל, אסור לחפוף בו, מפני שהוא משיר את
48 השיער.
49 מביאה הגמרא דעה החולקת: אֲמַר רַב נַחֲמִיָּה בְּרַי יוֹסֵף, כָּל הֵיכָא
50 דְּלֵיכָא רוּבָא אֲחֵלָא שְׂפִיר דְּמִי – כל שאין בתערובת רוב משורש
51 אהל, אפילו יש בה יותר משליש ממנו, אינו משיר את השיער ומותר
52 לחפוף בו פניו בשבת.
53 הגמרא דנה בשאלה בהלכות שבת, וממנה נתגלגל נידון בענין הפסד
54 אוכלין. מסתפקת הגמרא: בְּעוּ מִינִיה מִרְבִּי שְׁשֶׁת, מַהוּ לְפַצּוֹעַ זִיתִּים
55 – להכותם על סלע בְּשִׁבְתָּ – כדי למתק ממירוחם, האם יש לאסור
56 משום הכשרת ותיקון אוכל בשבת או לא. השיבם רב ששת: אֲמַר
57 לְהוּ, וְכִי בַּחלוּ מִי הִתִּירוּ – וכי בימות החול מותר לפצוע זיתים,

1 סברו, **אין חוששין** שמא תתקלקל הגומא ונוטל ללא הטיה ומחזיר.
 2 אך אם נתקלקלה הגומא, הכל מודים שאסור להחזיר הקדרה.
 3 אגב הדין שאסור להחזיר קדרה באופן שמטלטל את הגיזים, מביאה
 4 הגמרא נידון נוסף שבו יש חשש של טלטול מוקצה: **אמר רב הונא,**
 5 **האי סליקוסתא** – צמח נאה למראה ולריח, שתוחבים אותו בכד
 6 עפר לח, וניתן לפני שרים, וכשרוצה להריח בו נוטלו מהכד ומחזירו
 7 אחר כך למקומו, אם **דצה** – נעצה בעפר מבעוד יום ו**שלפה** – ואחר
 8 כך הוציאה, ו**הדר דצה** – ושוב נעצה, **שריא** – מותר לשלפה שוב
 9 בשבת ולהחזירה, לפי שכבר התרחב הנקב והוחלק, ובשליפת הצמח
 10 או בהחזרתו אינו מטלטל עפר. **ואי לאו** – אבל אם לא נעצה ושלפה
 11 ונעצה מבעוד יום, **אסיר** – אסור בשבת לשלפה או לתוחבה, מפני
 12 שמטלטל את העפר המוקצה. וכן **אמר שמואל**, **האי ספינא דביני**
 13 **אורבי** – סכין שנועצים אותה בין שורות הלבנים שבבנין כדי
 14 לשומרה, אם **דצה שלפה והדר דצה**, **שרי** לשלפה בשבת
 15 ולהחזירה, **ואי לאו**, **אסיר**, לפי שמטלטל את עפר הלבנים המוקצה.
 16 מבארת הגמרא אופן שמותר לנעוץ הסכין גם בלא שנעצה ושלפה
 17 מבעוד יום: אמר **מר זוטרא**, **ואיתימא** – ויש אומרים **שרב אשי** **אמר**
 18 זאת, נעיצת סכין **בגורדיתא דקני** – בין הקנים של מין אילן שיוצאים

19 מגזעו קנים רבים וצפופים, **שפיר דמי**, ואין לחשוש שמא יגרור מן
 20 הקליפה שאסור משום מלאכת 'ממחק' שמחליק את הקנים.
 21 בזמן המשנה היה דרכם להטמין לפת או צנונות באדמה כדי
 22 לשומרם שלא יתייבשו. יש אופנים בהם הדבר נחשב כזריעה, ויש
 23 אופנים שלא. ונידון יש בזה לגבי כמה הלכות: א. אם מטמינם תחת
 24 הגפן, באם הדבר נחשב לזריעה, עובר על איסור 'כלאי הכרם'. ב.
 25 בשנת שביעית עובר על איסור זריעה בשביעית. ג. ירק שעשורוהו
 26 כדין ונזרע, אם הוסיף לגדול, צריך לעשר את התוספת שגדלה. ד.
 27 באופן שהירק נחשב זרוע באדמה, הלוקטו בשבת עובר משום
 28 מלאכת קוצר. במשנה שמובאת להלן יתבאר באיזה אופן נחשב
 29 הירק כזרוע לענין הלכות אלו.
 30 מקשה הגמרא: **אמר ליה רב מרדכי לרבא**, **מתיב רב קטינא**
 31 **תיובכתא** על רב הונא ושמואל שאסרו לשלוף את הסליקוסתא או
 32 את הסכין מהעפר אם לא נעצה ושלפה וחזר ונעצה מבעוד יום,
 33 שהרי שנינו (כלאים פ"א מ"ט), **הטומן לפת וצנונות באדמה תחת הגפן**,
 34 כדי לשמרם, **אם היה מקצת עליו מגולים** על גבי הקרקע, **אינו**
 35 **חושש**